

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation

โลกเปลี่ยน คนปรับ

"สังคมของพวกเขา" ในโลกหลังโควิด

สุวิทย์ เมษินทรีย์

คำนำ

โลกมีพลวัตอยู่ตลอดเวลา บ่อยครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่จะมีนาน ๆ ครั้งที่ก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคน

การเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคน ก่อให้เกิดการจับสั่นของบางสิ่ง พร้อม ๆ กับการอุบัติขึ้นของสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนหน้านั้น การเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคนจนไม่เหลือเค้าโครงสร้างเดิมในทางชีววิทยาเรียกว่า “การปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้าง” (Metamorphosis) ดังเช่น ตัวหนอนที่ค่อย ๆ เปลี่ยนตัวเองเป็นดักแด้ ก่อนที่จะค่อย ๆ เปลี่ยนตัวเองอีกครั้งเป็นผีเสื้อในที่สุด

การเปลี่ยนแปลงในพลวัตของโลก ก็ไม่ได้มีอะไรที่ผิดแปลกแตกต่างไปจากการเปลี่ยนแปลงจากตัวหนอนเป็นผีเสื้อ นี่คือนปรากฏการณ์ที่อาจเรียกว่า “การปรับโครงสร้างโลก” (Global Metamorphosis)

ภายใต้การปรับโครงสร้างโลก อารยธรรมกำลังอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่าน ที่มีได้มีแต่เพียงการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจครั้งใหญ่เท่านั้น แต่เกิดการปฏิวัติทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ขนานใหญ่ตามมา ...

... และนี่คือที่มาของการอุบัติขึ้นของ “สังคมของพวกเรา” ในโลกหลังโควิด

สุวิทย์ เมษินทรีย์

2 พฤษภาคม 2563

สารบัญ

- โมเดลขับเคลื่อนความสมดุลในสังคมหลังโควิด.....1
- การอุบัติขึ้นของสังคมหลังโควิด.....3
- 7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายใน.....15
- การเริ่มต้นชีวิตใหม่หลังโควิด.....17

โมเดลขับเคลื่อนความสมดุลในสังคมหลังโควิด

“If at first the idea is not absurd,
there is no hope for it.”

Albert Einstein

เป็นที่ทราบกันดีว่า อุตสาหกรรมต่าง ๆ ล้วนมีรากของการพัฒนาในยุคของ “สังคมอุตสาหกรรม” เมื่อโลกเข้าสู่ “สังคมฐานดิจิทัล” ก็พบว่าหลาย ๆ อุตสาหกรรมเริ่มเผชิญกับปัญหาอุปตัน ไม่ว่าจะ เป็น ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ปัญหาทางสังคมและชุมชน ปัญหาในเรื่องแรงงาน และการพัฒนา ศักยภาพของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทักษะและความคิดสร้างสรรค์

บทเรียนจากโรคระบาดโควิด-19 และภาวะโลกร้อน สอนให้รู้ว่าวิกฤตที่เกิดขึ้นล้วนแล้วแต่มีรากมา จาก “ความไม่สมดุล” เป็นความไม่สมดุลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และความไม่สมดุลระหว่างมนุษย์กับ ธรรมชาติ ประเด็นท้าทายใน “โลกหลังโควิด” จึงอยู่ที่ว่า จะปรับความสมดุลให้เกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างไร

ถึงเวลาที่ต้องมาทบทวนว่า จะทำอย่างไรให้เกิด “การขับเคลื่อนความสมดุล” (Thriving in Balance) ใน 4 มิติ ซึ่งประกอบด้วย

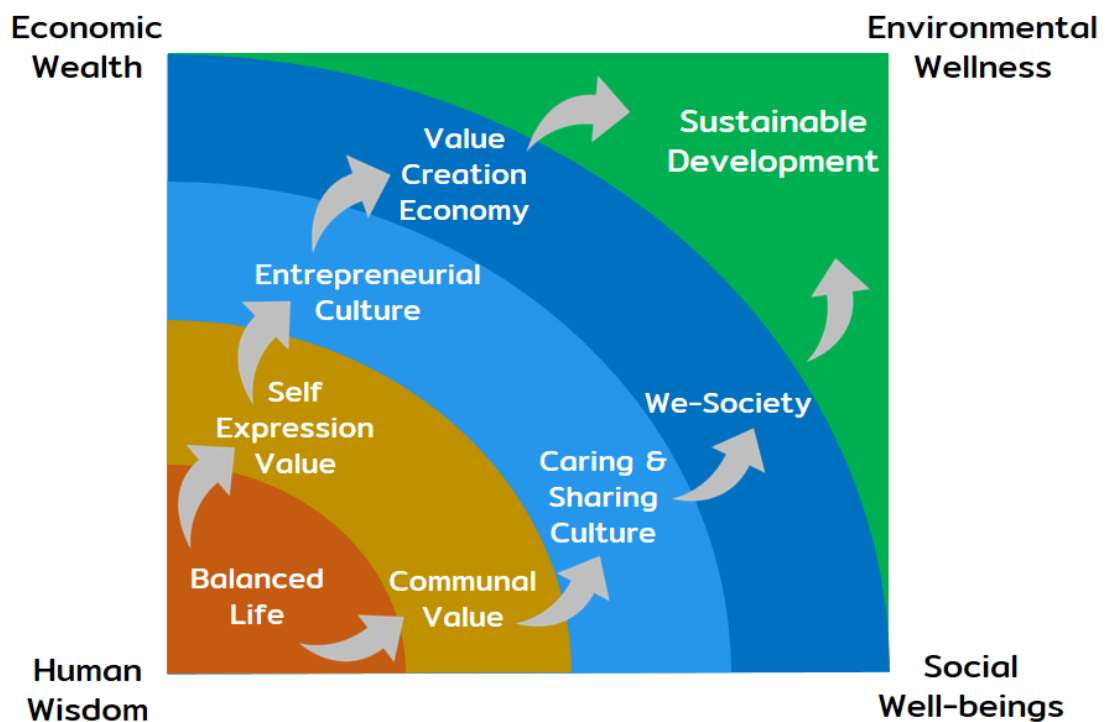
- 1) ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Economic Wealth)
- 2) สังคมที่อยู่ดีมีสุข (Social Well-Beings)
- 3) การรักษาสีงแวดล้อม (Environmental Wellness)
- 4) การเสริมสร้างภูมิปัญญามนุษย์ (Human Wisdom)

เงื่อนไขสำคัญในการทำให้เกิดการขับเคลื่อนความสมดุล อยู่ที่ความพร้อมในการเตรียมผู้คนให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด มนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องมี “ชีวิตที่สมดุล” (Balanced Life) ประกอบด้วยพลัง ปัญญา (Head) ทักษะ (Hand) สุขภาพ (Health) และจิตใจที่งดงาม (Heart) ชีวิตที่สมดุลเป็นชีวิตที่เต็มเปี่ยม ไปด้วย “ความรู้” และ “คุณธรรม” เพราะทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นฐานรากสำคัญนำพาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ด้วย “**ความรู้**” การแสดงออกซึ่งคุณค่าและศักยภาพของผู้คนผ่านค่านิยม “**ปัจเจกนิทัศน์**” (Self Expression Value) จึงจะสามารถถูกปลดปล่อยออกมา ค่านิยมปัจเจกนิทัศน์เป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้าง “**วัฒนธรรมผู้ประกอบการ**” (Entrepreneurial Culture) และหากขาดซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวก็เป็นไปได้อย่างที่จะสร้าง “**เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่า**” (Value Creation Economy) ที่สมบูรณ์แบบได้

แฉกเช่นเดียวกับ “**คุณธรรม**” หากคุณธรรมของผู้คนบกร่อง ค่านิยม “**จิตสาธารณะ**” (Communal Value) ก็ยากที่จะเกิดขึ้น ค่านิยมจิตสาธารณะเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการสร้าง “**วัฒนธรรมการเกื้อกูลและแบ่งปัน**” (Caring & Sharing Culture) และหากขาดซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าว การสร้าง “**สังคมของพวกเรา**” (We-Society) ก็จะไม่บังเกิดขึ้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า **ชีวิตที่สมดุลด้วย “ความรู้” และ “คุณธรรม”** เป็นปฐมบทของการพัฒนาที่สมดุลในโลกหลังโควิด หากคู่ของความรู้และคุณธรรมบกร่อง คู่ของค่านิยมปัจเจกนิทัศน์และค่านิยมจิตสาธารณะก็ยากที่จะเกิดขึ้น ส่งผลให้คู่ของวัฒนธรรมผู้ประกอบการและวัฒนธรรมการเกื้อกูลและแบ่งปันไม่เกิดขึ้น เป็นผลทำให้เราไม่สามารถสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าให้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับสังคมของพวกเรา ซึ่งทั้งสองปัจจัยเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

โมเดลการขับเคลื่อนที่สมดุลในสังคมหลังโควิด

การอุบัติขึ้นของสังคมหลังโควิด

ในห้วงหลายศตวรรษที่ผ่านมา การปรับโครงสร้างโลก (Global Metamorphosis) เริ่มจากการเปลี่ยนผ่านจาก “สังคมเกษตรกรรม” (Agrarian Society) เป็น “สังคมอุตสาหกรรม” (Industrial Society) ผ่านกระบวนการพัฒนาที่มุ่งสู่ “ความทันสมัย” (Modernism) และค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนสู่ “สังคมดิจิทัล” (Digital Society) จนกระทั่งการเผชิญกับวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 ซึ่งจะนำพาเราไปสู่ “สังคมหลังโควิด” (Post COVID Society)

ผลกระทบที่ค่อย ๆ เกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อน ผ่นวกกับการระบาดของโรคโควิด-19 ที่เฉียบพลันและรุนแรง เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาจากการมุ่งสู่ “ความทันสมัย” ไปสู่การมุ่งสู่ “ความยั่งยืน” ให้เกิดในอัตราเร่งที่เร็วขึ้น ครอบคลุมมิติที่มากขึ้น และในปริมาตรที่กว้างขึ้น

“สังคมอุตสาหกรรม” (Industrial Society)

สังคมอุตสาหกรรม ใช้ทุนทางกายภาพและเงินทุน (Physical & Financial Capital) เป็นตัวขับเคลื่อน โดยการพัฒนา “เครื่องมือ เครื่องจักร” ในการปลดล็อกข้อจำกัดของ “แรงงานมนุษย์” นำไปสู่ “การผลิตจำนวนมาก” (Mass Production) สะท้อนผ่าน “การผลิตเพื่อขาย” (Making & Selling)

ประเด็นท้าทาย “สังคมอุตสาหกรรม”

ด้วยความเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถในการเอาชนะธรรมชาติ ผู้คนใน “สังคมอุตสาหกรรม” มุ่งเน้น “อัตตานิยม” “เรื่องทางโลก” และ “ความมีเหตุมีผลทางวิทยาศาสตร์” มองว่าคุณค่าของสรรพสิ่งอยู่ที่ประโยชน์ในการใช้เครื่องมือสู่ความมั่งคั่ง โดยมุ่งไปสู่การทำกำไรสูงสุดภายใต้กลไกตลาด เพื่อสะสมทุนและความมั่งคั่ง การเจริญเติบโตทางวัตถุ และเน้นไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจเพียงมิติเดียว ความรู้ที่มุ่งไปสู่การสร้าง ความมั่งคั่ง จึงไม่ได้บูรณาการกับชีวิตจริง จริยธรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อความอยู่รอดนั้นถูกแยกออกจากกัน การรังสรรค์ร่วมและคุณค่าร่วม ตลอดจนความผูกพันของผู้คนทางจิตใจและจิตวิญญาณอย่างไร “สังคมเกษตรกรรม” ได้ถูกกลดทอนความสำคัญลงอย่างมากใน “สังคมอุตสาหกรรม”

“สังคมดิจิทัล” (Digital Society)

สังคมดิจิทัล ใช้องค์ความรู้และเครือข่าย (Knowledge & Network) เป็นฐานราก โดยการพัฒนา “สมองกลและปัญญาประดิษฐ์” ในการปลดล็อกข้อจำกัดของ “สมองมนุษย์” นำไปสู่ “การผลิตตามความต้องการที่แตกต่าง” (Mass Customization) และ “การผลิตตามความต้องการรายตัว” (Personalization) สะท้อนผ่าน “การรับรู้เพื่อตอบสนอง” (Sense & Response)

ประเด็นท้าทาย “สังคมดิจิทัล”

ใน “สังคมดิจิทัล” ผู้คนมีเพียงแต่กำลังเผชิญกับ “ความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ” ที่เพิ่มขึ้น แต่ต้องเผชิญกับ “ความไม่มีเสถียรภาพทางสังคม” ที่เพิ่มขึ้นด้วย “ช่องว่างของความมั่งคั่ง อำนาจ และโอกาส” ที่ค้ำคามาดังแต่ใน “สังคมอุตสาหกรรม” เป็นปัญหาใหญ่ ได้ถูกซ้ำเติมด้วย “ช่องว่างทางดิจิทัล” (Digital Divide) ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำมีมากขึ้น ระหว่าง “ผู้ได้อิทธิพล” และ “ผู้ด้อยโอกาส” ในการเข้าถึงองค์ความรู้ ด้วยเหตุนี้ Richard Sennett ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *The Culture of New Capitalism* ว่า จะมีผู้คนเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่สามารถสร้างความมั่นคงในสภาพสังคมที่ไม่มีเสถียรภาพอย่างเช่นโลกของ “สังคมดิจิทัล”

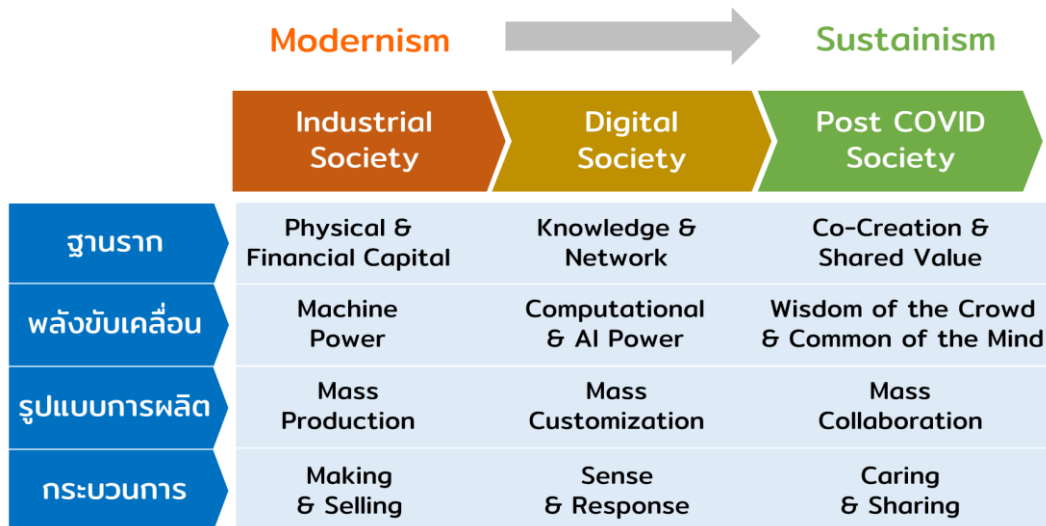
การวิวัฒน์สู่ “สังคมดิจิทัล” ยังได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่น่าสนใจที่เรียกว่า “Paradox of Our Time”

เรารู้จักสื่อสารกับคนมากขึ้น แต่กลับไม่ค่อยรู้จักหรือติดต่อสื่อสารกับเพื่อนบ้าน ด้วยอินเทอร์เน็ต ทำให้เรารู้จักโลกภายนอกมากขึ้น แต่เรากลับรู้จักโลกภายในตัวเราน้อยลง พูดอีกนัยหนึ่งก็คือ ใน “สังคมดิจิทัล” เราเข้าถึงเครือข่ายในการรับรู้สัมพันธ์กับผู้คน แต่กลับกลายเป็นว่า ความผูกพันทางจิตใจ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการเชื่อมต่อ “Heart & Hand” และ “Heart & Harmony” ระหว่างผู้คน กำลังถูกลดทอน

“สังคมหลังโควิด” (Post COVID Society)

สังคมหลังโควิด จะใช้การรังสรรค์ร่วมและคุณค่าร่วม (Co-Creation & Shared Value) เป็นฐานรากในการปรับเปลี่ยนการผลิตและการบริโภค จาก โหมตการแข่งขันในการผลิตและการบริโภค (Competitive Mode of Production & Consumption) เป็น โหมตการผนึกกำลังในการผลิตและการ

บริโภาค (Collaborative Mode of Production & Consumption) โดยใช้ **ภูมิปัญญามหาชน (Wisdom of the Crowd)** และ **จิตวิญญาณเพื่อส่วนรวม (Common of the Mind)** เป็นตัวปลดล็อกวิกฤต ความเสี่ยง และภัยคุกคามร่วม นำพาไปสู่ “**การผลิตแบบร่วมรังสรรค์**” (Mass Collaboration) สะท้อนผ่าน “**การเกื้อกูลและแบ่งปัน**” (Caring & Sharing)

การปรับโครงสร้างโลกสู่การอุบัติขึ้นของสังคมหลังโควิด

สังคมหลังโควิด จึงเป็นสังคมที่สัมพันธ์ภาพของผู้คนได้แผ่ขยายออกไปจาก “Many2Many” สู่ “Mind2Mind” จาก “สังคมเสมือนจริง” กลับมาเป็น “สังคมที่แท้จริง” จาก “สังคมของพวกเขา” เป็น “สังคมของเรา” สังคมหลังโควิดจึงเป็นสังคมที่เน้น “กาลยาณมิตร” มิใช่เพียงแค่ “พันธมิตร” เป็นสังคมที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบปฏิสัมพันธ์ของผู้คนจาก “ต่างคนต่างปิด” ไปสู่ “ต่างคนต่างเปิด” เป็นสังคมที่ก้าวผ่านความคิดของ “การแข่งขัน” ไปสู่ “การร่วมรังสรรค์” ที่สำคัญเป็น “การร่วมรังสรรค์ทางสังคม” ควบคู่ไปกับ “การร่วมรังสรรค์ในเศรษฐกิจ” เป็นสังคมที่ภูมิปัญญามนุษย์ได้พัฒนาก้าวข้ามพรมณฑลของ “ทรัพย์สินทางปัญญา” สู่ “ภูมิปัญญามหาชน” เป็นสังคมที่เปลี่ยนวิถีชีวิตมนุษย์ด้วยการลด “การพึ่งพิงผู้อื่น” ไปสู่ “ความเป็นอิสระ” และ “การพึ่งพาอาศัยกัน” อย่างแท้จริง

จาก “Many2Many” สู่ “Mind2Mind”

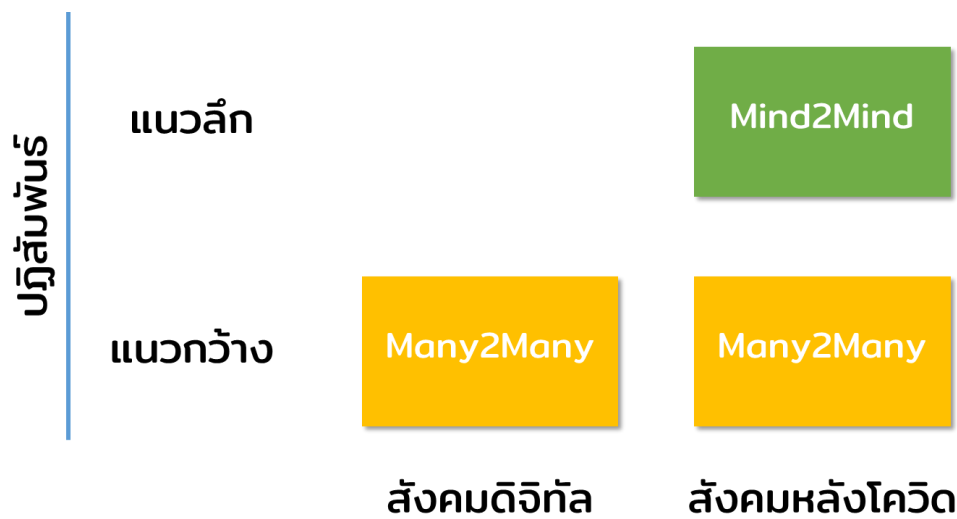
การยึดโยงเป็นเครือข่ายในโลกเสมือนผ่านอินเทอร์เน็ตทำให้ปฏิสัมพันธ์ของผู้คนได้เปลี่ยนแปลงไป จาก “One2One”, “One2Many” และ “Many2One” ในสังคมอุตสาหกรรม มาสู่ “Many2Many” ใน “สังคมดิจิทัล” “Many2Many” ที่เกิดขึ้นให้คุณูปการมากมายเพราะเป็นการขยายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมใน

แนวกว้าง โดยเปิดโอกาสให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้ ในเครือข่ายไซเบอร์ ก่อให้เกิด Democratization of Information และ Demonopolization of Knowledge

ส่วน “การรังสรรค์ร่วม” และ “คุณค่าร่วม” ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญใน “สังคมเกษตรกรรม” นั้น จะถูกรื้อฟื้นให้มีบทบาทมากขึ้นใน “สังคมหลังโควิด” หลังจากที่ถูกละเลยมานานหลังการเกิดขึ้นของ “สังคมอุตสาหกรรม” ในขณะที่การยึดโยงเป็นเครือข่ายในโลกเสมือนนั้น เอื้อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมใน “แนวกว้าง” ผ่าน Many2Many การรังสรรค์ร่วมและคุณค่าร่วมนั้น จะเอื้อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมใน “แนวลึก” ผ่าน Mind2Mind

การผนวกการยึดโยงเป็นเครือข่ายในโลกเสมือน เข้ากับ การรังสรรค์ร่วมและคุณค่าร่วม ทำให้ “สังคมหลังโควิด” สามารถเติมเต็มส่วนที่ขาดใน “สังคมดิจิทัล” โดยบูรณาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในแนวกว้างและแนวลึกเข้าด้วยกัน เป็นการสนธิ Many2Many กับ Mind2Mind ให้เป็นหนึ่งเดียว

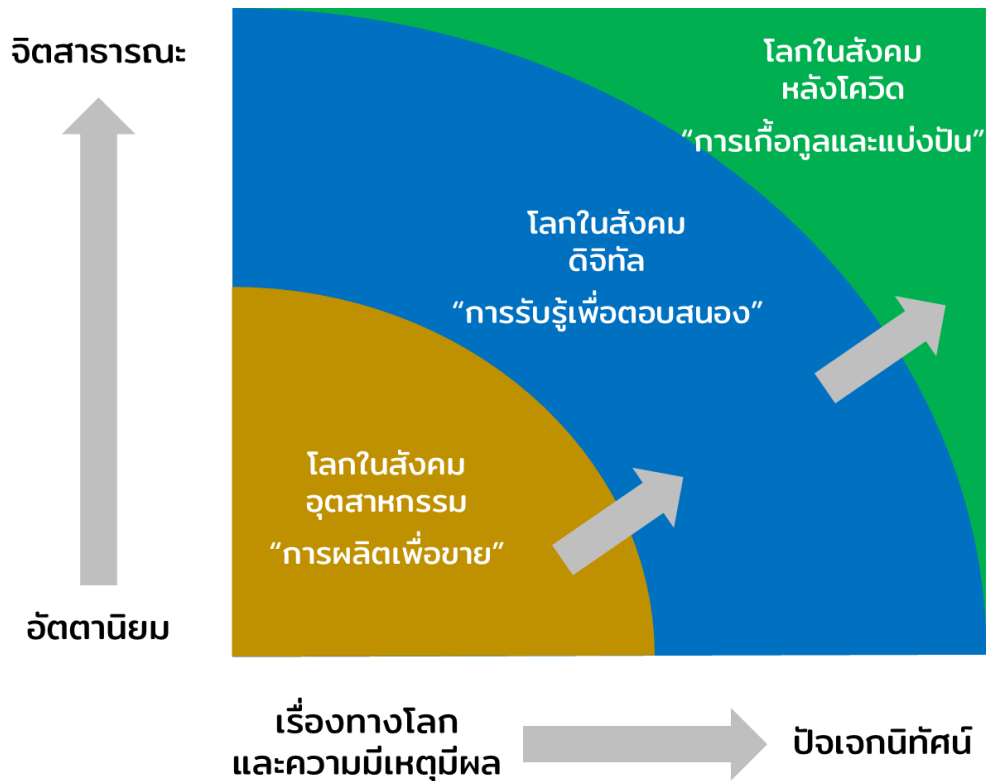

การเชื่อมโยง Many2Many และ Mind2Mind ในสังคมหลังโควิด

จาก “สังคมเสมือนจริง” สู่ “สังคมที่แท้จริง”

Mind2Mind ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับ Many2Many ทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านจาก “สังคมเสมือนจริง” (Virtual Society) ในสังคมดิจิทัล ไปสู่ “สังคมที่แท้จริง” (Genuine Society) ในสังคมหลังโควิด โดย “สังคมที่แท้จริง” จะเป็นสังคมที่ประกอบขึ้นด้วย “มนุษย์ที่แท้” กล่าวคือเป็นสังคมซึ่งผู้คนมิได้มีองค์ความรู้หรือทักษะเพียงอย่างเดียว แต่เติมเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะควบคู่ไปด้วย

การเปลี่ยนแปลงค่านิยมครั้งใหญ่จาก “อัตตานิยม” ไปสู่ “จิตสาธารณะ” และจากการเน้น “เรื่องทางโลก” และ “ความมีเหตุมีผลทางวิทยาศาสตร์” ไปสู่ “ปัจเจกนิทัศน์” ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการจาก “การผลิตเพื่อขาย” (Making & Selling) ใน “สังคมอุตสาหกรรม” สู่ “การรับรู้เพื่อตอบสนอง” (Sense & Response) ในสังคมดิจิทัล และไปสู่ “การเกื้อกูลและแบ่งปัน” (Caring & Sharing) ในสังคมหลังโควิดในที่สุด

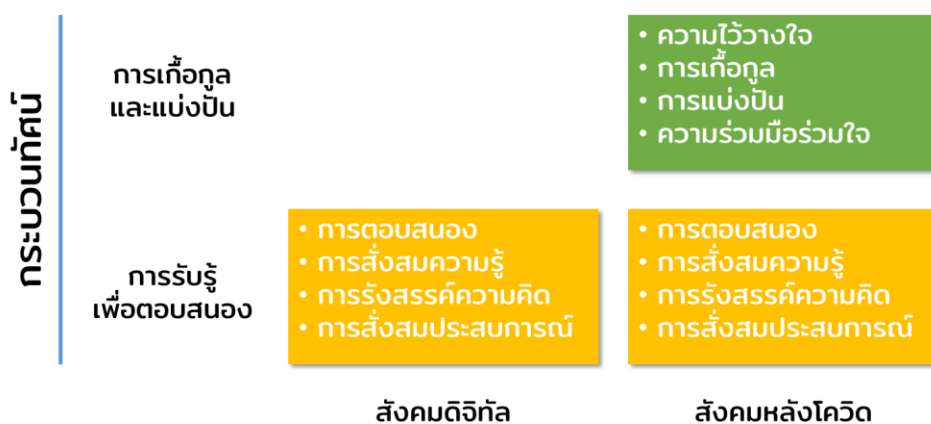
การปรับเปลี่ยนค่านิยมในสังคมหลังโควิด

ด้วยการเกื้อกูลและแบ่งปันของผู้คนในสังคม ความเป็น “มนุษย์ที่แท้จริง” จึงจะเกิดขึ้น และนำไปสู่ “สังคมที่แท้จริง” ได้ในที่สุด

จาก “สังคมของพวกเขา” เป็น “สังคมของเรา”

“The whole is greater than the sum of its part,
a group is smarter than any of its members.”

แต่ละสังคมมีปัจจัยขับเคลื่อนที่แตกต่าง ปัจจัยขับเคลื่อน “สังคมเกษตรกรรม” และ “สังคมอุตสาหกรรม” คือ “การเพาะปลูก” (Growing Things) และ “การผลิต” (Making Things) ตามลำดับ ในขณะที่ปัจจัยขับเคลื่อน “สังคมดิจิทัล” คือ “การตอบสนอง” (Serving), “การสร้างความรู้” (Knowing), “การรังสรรค์ความคิด” (Thinking) และ “การสัมผัสประสบการณ์” (Experiencing) สังคมหลังโควิดจะต่อยอดปัจจัยขับเคลื่อนใน “สังคมดิจิทัล” ดังกล่าวด้วย “ความไว้วางใจ” (Trusting), “การเกื้อกูล” (Caring), “การแบ่งปัน” (Sharing) และ “ความร่วมมือร่วมใจ” (Collaborating)

หัวใจในการขับเคลื่อนสังคมหลังโควิด

การตอบสนอง การสร้างความรู้ การรังสรรค์ความคิด และการสัมผัสประสบการณ์ เป็นคุณลักษณะที่ “จำเป็น” สำหรับผู้คนในสังคมหลังโควิด เพราะเป็นโลกที่ผู้คนแลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้เพื่อความอยู่รอด แต่การที่ผู้คนจะอยู่ในสังคมหลังโควิดได้อย่างมีความหมายและเป็นปกติสุขนั้น จะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไปด้วย นั่นหมายถึง จะต้องมีความไว้วางใจ การเกื้อกูล การแบ่งปัน และความร่วมมือร่วมใจเพิ่มขึ้นมา ทั้ง 4 ปัจจัยนี้เป็นคุณลักษณะที่ “พอเพียง” ของการดำรงอยู่อย่างมีความหมายและเป็นปกติสุข ก่อเกิดประโยชน์ร่วมที่เกิดจากการผนึกกำลังและการพึ่งพาอาศัยกัน (Benefits of Mutual Dependence & Collective Efforts) จึงเป็นการปฏิวัติทางสังคมและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ครั้งใหญ่ จาก “สังคมของพวกเขา” (Me-Society) เป็น “สังคมของเรา” (We-Society)

สังคมหลังโควิด จะเปิดโอกาสให้ข้อมูลไหลเข้าออกจากบุคคลหรือองค์กร โดยตระหนักว่าการเปิดประตูสู่โลก จะสร้างโอกาสที่ดีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในขณะที่เดียวกันก็สร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจระหว่างกัน ซึ่งจะเสริมสร้างพลังในการขับเคลื่อนองค์กรที่มีวัฒนธรรมแบบ เปิด (Free Culture) นั่นคือ เป็นองค์กรที่มีทั้ง “Free to take” และ “Free to share”

สังคมหลังโควิด จะมีการแบ่งปันกันไม่ว่าจะเป็นข้อมูล ความรู้ หรือทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งแตกต่างจากความคิดดั้งเดิมที่สนับสนุนให้มีการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา หากมีใครละเมิดก็ให้มีการต่อสู้ทางกฎหมายอย่างถึงที่สุด แต่แนวคิดใหม่ในสังคมหลังโควิดมองว่า การแบ่งปันจะทำให้เกิดการสร้างโอกาสใหม่ ๆ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อทุกคนในวงการนั้น ๆ แม้กระทั่งตัวเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาเอง สิ่งของแต่ละองค์กรจะต้องให้ความสนใจอย่างมาก คือการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองว่าจะอะไรที่ควรจะแลกเปลี่ยนและอะไรที่ต้องการเก็บไว้เอง

ความไว้วางใจ การเกื้อกูล การแบ่งปัน และความร่วมมือร่วมใจเป็น “ทุนสังคม” ที่เอื้อประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ เพราะปฏิสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจกัน ทำให้ต้นทุนการทำธุรกรรมลดลง ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลพร้อม ๆ กับความมั่นใจในการดำเนินธุรกิจในโลกหลังโควิด

ความไว้วางใจ การเกื้อกูล การแบ่งปัน และความร่วมมือร่วมใจ จึงถือเป็น “ทรัพยากรทางคุณธรรม” (Moral Resources) ที่ใช้ไม่มีวันหมด อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรประเภทนี้ ถ้าไม่ได้นำมาใช้ ก็จะเปล่าประโยชน์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากทรัพยากรทางกายภาพอื่น ๆ ที่มีโอกาสหมดไปเมื่อถูกนำไปใช้

ความไว้วางใจ การเกื้อกูล การแบ่งปัน และความร่วมมือร่วมใจ ถือเป็นชุดความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่ตั้งอยู่บนความคาดหวังในสิ่งที่ต้องใช้ร่วมกัน มีค่านิยมแบบเดียวกัน และมีความไว้วางใจต่อกัน ความไว้วางใจ การเกื้อกูล การแบ่งปัน และความร่วมมือร่วมใจ จะทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้คนต่างชนชั้น ต่างชาติพันธุ์ต่างวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน สร้างความผูกมัดกระชับแน่นของผู้คนเหล่านี้ด้วยจุดร่วมและเป้าหมายเดียวกัน ในสังคมที่ขาดความไว้วางใจ ขาดการเกื้อกูล ขาดการแบ่งปัน และขาดความร่วมมือร่วมใจ จะกลายเป็นสังคมที่อ่อนแอ เปราะบาง และมีโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงสูง

ด้วยความไว้วางใจ การเกื้อกูล การแบ่งปัน และความร่วมมือร่วมใจ ภูมิปัญญามหาชน (Wisdom of the Crowd) และ จิตวิญญาณเพื่อส่วนรวม (Common of the Mind) จึงจะเกิดขึ้น ภูมิปัญญามหาชนและจิตวิญญาณเพื่อส่วนรวม เป็น 2 ตัวขับเคลื่อนก่อให้เกิดพลวัตอันทรงพลัง นำมาสู่นวัตกรรมมากมายใน “สังคมของพวกเรา” ด้วยการปฏิวัติทางสังคมและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์จาก “สังคมของพวกกู” มาสู่ “สังคมของพวกเรา” เท่านั้น “สังคมหลังโควิดที่พึงประสงค์” จึงจะอุบัติขึ้น

จาก “พันธมิตรทางธุรกิจ” สู่ “กัลยาณมิตรทางสังคม”

ในขณะที่นวัตกรรม องค์ความรู้ และความคิดในสังคมดิจิทัลส่วนใหญ่ได้มาจากการแข่งขัน เป็นผลผลิตในเชิงธุรกิจ ด้วยการต้องเผชิญกับ “หนึ่งโลก หนึ่งชะตากรรมร่วม” (One World, One Destiny) การผลิตหลายอย่างในสังคมหลังโควิด ได้เริ่มก้าวข้ามปริมณฑลของการแข่งขัน เริ่มมีนวัตกรรม องค์ความรู้ และความคิดที่พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของการร่วมรังสรรค์ของผู้คน เพื่อที่จะตอบโจทย์ประเด็นท้าทายของสังคมของประเทศ หรือของมวลมนุษยชาติ

ด้วย “Many2Many” และ “Mind2Mind” เครือข่ายการรังสรรค์นวัตกรรมที่เกิดขึ้นจึงเป็นแบบ **Mass Collaboration** ซึ่งเป็นการร่วมรังสรรค์ที่ไม่ได้มีจุดประสงค์ในเชิงธุรกิจเพียงอย่างเดียว แต่เป็น “การร่วมรังสรรค์ทางสังคม” กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะเริ่มมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ในโลกหลังโควิด ในขณะที่การร่วมรังสรรค์เชิงธุรกิจอาศัย “พันธมิตรทางธุรกิจ” การร่วมรังสรรค์เชิงสังคมอาศัย “กัลยาณมิตรทางสังคม”

การร่วมรังสรรค์เชิง “กัลยาณมิตร” แท้จริงแล้วไม่ใช่เรื่องใหม่ หากมองย้อนไปในอดีต การร่วมรังสรรค์ของผู้คนในลักษณะของ “กัลยาณมิตร” ก็มีอยู่ไม่น้อย แต่ส่วนใหญ่เป็นแบบ One2One Collaboration ไม่ใช่ Mass Collaboration ดังเช่นในปัจจุบัน อย่าง Albert Einstein กับ Niels Bohr, Marie กับ Pierre Curie, Georgia O’Keeffe กับ Alfred Stieglitz, Martha Graham กับ Erick Hawkins, Pablo Picasso กับ Georges Braque การร่วมรังสรรค์ของบุคคลเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นผลงานที่ถูกจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นว่าความคิดที่ยิ่งใหญ่นั้นเกิดขึ้นจากพลังของการแลกเปลี่ยนทางความคิด ในหนังสือ *Creative Collaboration*, Vera John-Steiner ได้กล่าวว่า พลังขับเคลื่อนให้มีการรังสรรค์นวัตกรรมที่ยิ่งใหญ่เกิดจาก Reflection, Renewal และ Trust ที่อยู่ลึก ๆ ในความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนของคนเหล่านี้

โลกหลังโควิดจะมีการพัฒนาในลักษณะที่ก้าวข้ามสัมพันธภาพแบบ “ธุรกรรม” ผ่าน “กิจกรรมในเชิงธุรกิจ” ไปสู่สัมพันธภาพแบบ “ความสัมพันธ์” ผ่าน “กิจกรรมทางสังคม” มากขึ้น

กิจกรรมทางสังคม

ความสัมพันธ์

กิจกรรมเชิงธุรกิจ

ธุรกิจ

ธุรกิจ

สังคมดิจิทัล

สังคมหลังโควิด

จาก “ธุรกิจ” สู่ “ความสัมพันธ์”

ในสังคมหลังโควิด กิจกรรมทางสังคมในรูปแบบของ “การร่วมรังสรรค์ทางสังคม” จะทวีความสำคัญมากขึ้นในทุกขณะ ค่านิยม “จิตสาธารณะ” จะส่งผลให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์กันในฐานะของ “ความเป็นมนุษย์” (Human-beings) และ “สมาชิกในชุมชนที่มีเจตจำนงร่วม” (Member of Community of Like-minded People) มากกว่าในฐานะของ “ผู้เล่นในตลาด” (Market Player) ที่ผ่านกลไกราคา ในหลายธุรกิจทางธุรกิจ “Market Power” กำลังจะถูกแทนที่ด้วย “People Power” บรรยากาศของการร่วมรังสรรค์ทางสังคมนั้นจะจูงใจและเอื้อให้ผู้คนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง Creative People นั้น มาทำงานร่วมกันได้ดีกว่าในบรรยากาศองค์กรในรูปบริษัทอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบัน โดยก่อให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ของการแบ่งปันแบบเปิด” ที่ให้โอกาสทุกคนสามารถมาใช้ แต่งเติม ขยายและสร้างผลงานของตนเองขึ้นมา ดังนั้นผลผลิตที่ได้จึงเป็น “สมบัติร่วม” (Common Property) ไม่ใช่ “สมบัติแยก” (Private Property) แบบเดิม

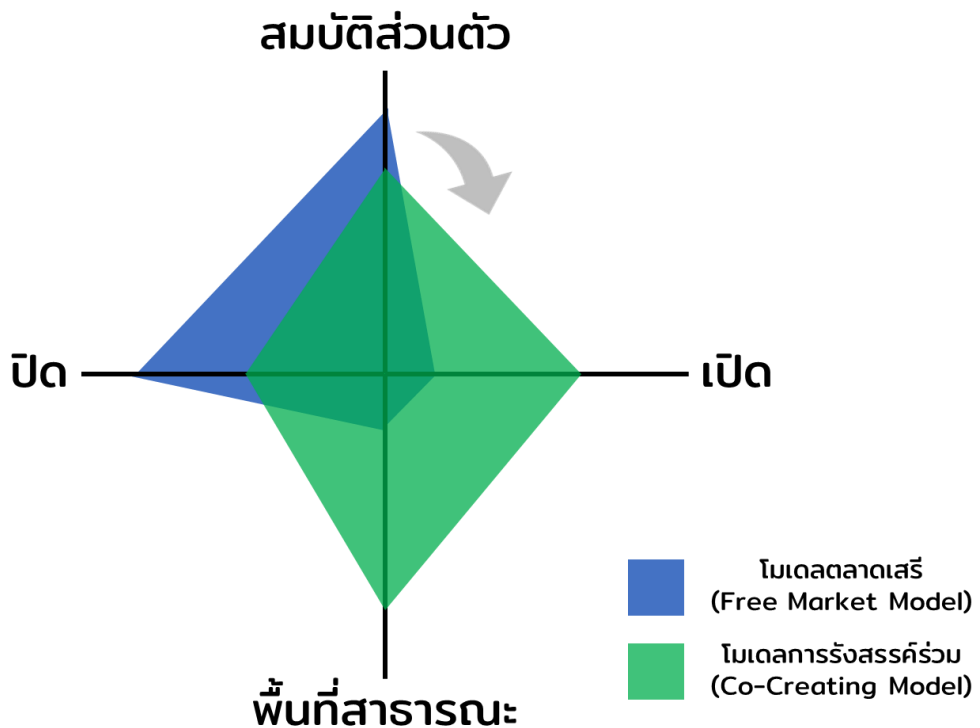
สังคมหลังโควิด จึงเปิดโอกาสให้มนุษย์ทำอะไรร่วมกันที่มากกว่าการเป็นแค่ “พันธมิตรทางธุรกิจ” แต่เป็น “กัลยาณมิตรทางสังคม” เน้นการสร้างควมไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกันในระหว่างบุคคลระหว่างองค์กร และระหว่างชนชาติ ก้าวข้ามความเป็นรัฐชาติไปสู่ความเป็นมนุษยชาติ สังคมหลังโควิด จะเน้นการให้โอกาสและเกื้อกูลกับผู้ที่อ่อนด้อยกว่า ให้แต้มต่อกับ “ผู้ที่พร่อง” จาก “ผู้ที่มีพร้อม” กว่า เน้นการพัฒนาคุณธรรมและยกระดับจิตวิญญาณของมนุษย์ ดังที่กวีนามอุโฆษ Aimé Césaire กล่าวไว้ว่า

“ภารกิจของมนุษยชาติที่เพิ่งจะเริ่มต้น คือการกำจัดความรุนแรงที่ฝังลึกอยู่ในกันบึ้งในจิตใจของเรา ไม่มีชนชาติใดที่สามารถผูกขาดความงดงาม ความเฉลียวฉลาด และกำลัง มีพื้นที่สำหรับคนทุกคน ณ สถานที่แห่งชัยชนะของเรา”

จาก “Copyright” สู่ “Copyleft”

ค่านิยม “จิตสาธารณะ” และ “ปัจเจกนิทัศน์” ได้เปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์และพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล จากเดิมที่เน้น “ตนเองเป็นศูนย์กลาง” มาสู่การเน้น “มหาชนเป็นศูนย์กลาง” โดยมีกรอบความคิดที่เปลี่ยนไปด้วย จากเดิมที่เน้นการรังสรรค์นวัตกรรมบนความเป็น “สมบัติส่วนตัว” ในรูปแบบของต่างคนต่างปิด ไปสู่การมองว่านวัตกรรมหลายอย่างเป็นสมบัติส่วนรวม โดยพัฒนาผ่านการร่วมรังสรรค์บน “พื้นที่สาธารณะ” ในรูปแบบของต่างคนต่างเปิด แนวโน้มดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการพัฒนา Open Collaborative Platform ที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้คนทั้งในโลกแท้จริง และโลกไซเบอร์ โดยไม่มีการจำแนกคนตามลำดับชั้นการบริหารจัดการตามแนวทางของธุรกิจโดยทั่ว ๆ ไป แต่เป็นรูปแบบใหม่ที่ทุกคนทำงานหนึ่งงานใดร่วมกันในแนวระนาบ โดยที่แต่ละคนจะทำงานในส่วนที่แตกต่างกัน แต่ไม่มีใครมีความสำคัญมากกว่ากัน Open Collaborative Platform จึงเป็นรูปธรรมหนึ่งที่สะท้อนการปรับเปลี่ยนสู่โลกของ “การรังสรรค์นวัตกรรมแบบเปิด” อย่างแท้จริง

การปรับเปลี่ยนสู่การรังสรรค์นวัตกรรมแบบเปิด

ยกตัวอย่างประเด็นของ “ทรัพย์สินทางปัญญา” ในขณะที่นักกฎหมายต่างกำลังถกเถียงเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และ “Copyright” ต่าง ๆ ผู้คนอีกกลุ่มหนึ่งกลับสนใจในสิ่งที่เรียกว่า “Copyleft” โดยกำลังถกเถียงเกี่ยวกับการถกเถียงว่า “รหัส” ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโปรแกรมนั้น ควรที่จะเปิดเผยมากน้อยแค่ไหน พวกเขาเหล่านี้มีความเชื่อว่า หลายสิ่งหลายอย่างใน “โลกเสมือนจริง” อย่างซอฟต์แวร์ หรือใน “โลกที่แท้จริง” อย่างพันธุ์พืช ยารักษาโรคพื้นฐานหลายชนิดนั้น เป็น “สมบัติสาธารณะ” (Global Public Goods) ที่ทุกคนในโลกนี้ไม่ว่าเชื้อชาติไหนต้องมีสิทธิ์ได้ใช้เหมือนอากาศ แสงแดด หรือแรงโน้มถ่วงในโลกทางกายภาพ

Open Collaborative Platform ทำงานอยู่บนหลักคิดที่เรียกว่า NEA

N คือ “Nobody Owns.” – ไม่มีใครเป็นเจ้าของ

E คือ “Everybody Can Use.” – ทุกคนมีสิทธิ์เข้าไปใช้ได้

A คือ “Anybody Can Improve It.” – ใครก็สามารถเข้าไปปรับปรุงแก้ไข

“ไม่มีใครเป็นเจ้าของ” สะท้อนให้เห็นว่า สิ่งที่ร่วมรังสรรค์อยู่นั้นเป็น “สาธารณะ” “ทุกคนมีสิทธิ์เข้าไปใช้ได้” บอกเราว่า สิ่งที่ร่วมรังสรรค์อยู่นั้น “Free to take” ในขณะที่ “ใครก็สามารถเข้าไปปรับปรุงแก้ไข” บ่งบอกว่าสิ่งที่ร่วมรังสรรค์อยู่นั้น “Free to share”

Open Collaborative Platform ที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญ 3 ประการคือ

- 1) ระบบที่พัฒนาขึ้นมาเป็น Inventions และ Conventions
- 2) รหัสต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบนั้นสามารถเรียนรู้และเปิดโอกาสให้พัฒนาขึ้นมาใหม่ได้
- 3) เป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมแบบ Mass Collaboration

มีตัวอย่างมากมายที่แสดงให้เห็นว่าโลกกำลังก้าวสู่ Open Collaborative Platform มากขึ้น ทำให้เกิดโอกาสในการสร้างผลตอบแทนทางธุรกิจขึ้นอีกมากเพราะเป็นเวทีที่จะต้องร่วมกันสร้าง ไม่ใช่ต่างคนต่างเก่ง ต่างคนต่างเก็บ เหมือนเมื่อก่อน Open Collaborative Platform จึงเป็นทั้ง “การทะลายการผูกขาดของฝั่งอุปทาน” (Supply-Side Demonopolization) พร้อม ๆ กับ “การเติมเต็มพลังของฝั่งอุปสงค์” (Demand-Side Empowerment) ควบคู่กัน

อาจกล่าวได้ว่า ในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่สังคมหลังโควิด เรากำลังเผชิญกับโลกที่มองดูเหมือนจะย้อนแย้งกัน โดยเมื่อก่อนแล้วถือว่าใครมีนวัตกรรมต้องรักษาไว้สุดชีวิต เป็นนวัตกรรมแบบปิด แต่ปัจจุบัน โลกกำลังก้าวไปสู่ **Open Source, Open Innovation Economy** ซึ่งทำให้ธรรมาภิบาล โครงสร้าง และพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิง เมื่อก่อนเชื่อกันว่า ความลับทางการค้าต้องรักษาไว้ จึงจะสามารถสร้างความได้เปรียบทางการค้าได้ แต่จากนี้ไป ถ้าองค์กรอยากสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน กลับต้องแลกเปลี่ยนความลับทางการค้า คือนำความลับทางการค้าบางส่วนมาใช้ประโยชน์ร่วมกันบน Open Collaborative Platform

ภายใต้กรอบความคิดของ Open Collaborative Platform คุณค่าที่สร้างขึ้นมาจากคน ๆ หนึ่งก็คือ คุณค่าที่สร้างขึ้นสำหรับทุกคน เป็นสมบัติสาธารณะ

7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายใน

มีการกล่าวถึง “7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก” (7 Wonders of the World) ในหลายยุคหลายสมัย

- 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลกในยุคโบราณ ได้แก่ 1) มหาพีระมิดแห่งกิซา 2) สวนลอยแห่งบาบิโลน 3) เทวรูปซุสที่โอลิมเปีย 4) วิหารอาร์เทอมิส 5) สุสานแห่งฮาลิคาร์นัสเซิส 6) เทวรูปโคลอสซุส และ 7) ประภาคารฟาโรส
- 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลกในยุคกลาง ได้แก่ 1) โคลอสเซียม สนามกีฬาแห่งกรุงโรม 2) หลุมฝังศพแห่งอเล็กซานเดรีย 3) กำแพงเมืองจีน 4) สโตนเฮนจ์ 5) เจดีย์กระเบื้องเคลือบ เมืองหนานกิง 6) หอเอนเมืองปิซา และ 7) ฮาเยียโซเฟีย แห่งคอนสแตนติโนเปิล (ปัจจุบันคือ กรุงอิสตันบูล) ประเทศตุรกี
- 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลกในยุคใหม่ (ซึ่งจัดอันดับโดยการลงประชามติ ผ่านมูลนิธิ New7Wonders) ได้แก่ 1) ซีเชนอิตซา 2) กริชตูเรเดงโตร์ (Christ the Redeemer) 3) กำแพงเมืองจีน 4) มาซูปิกชู 5) เปตรา 6) โคลอสเซียม และ 7) ทัชมาฮาล

สิ่งมหัศจรรย์ของโลกที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นไม่ว่าในยุคสมัยใด ล้วนแล้วแต่เป็น “7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายนอก” (Miracles from “Outside”) หลายสิ่งไม่มีให้เห็นแล้ว เสื่อมสลายไปตามกาลเวลา แสดงถึงความไม่จีรังยั่งยืนของสรรพสิ่ง หากแต่มีสิ่งที่น่าอัศจรรย์กว่าสิ่งมหัศจรรย์ของโลกเหล่านี้ นั่นก็คือ “7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายใน” (Miracles from “Within”) อันประกอบด้วย

- 1) การได้สัมผัส (To Touch)
- 2) การรับรู้รสชาติ (To Taste)
- 3) การมองเห็น (To See)
- 4) การได้ยิน (To Hear)
- 5) การมีความรู้สึก (To Feel)
- 6) การหัวเราะ (To Laugh)
- 7) การมีความรัก (To Love)

7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายในนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ยาวนานที่สุดในโลกของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เรื่อง Harvard Study of Adult Development (การศึกษาการพัฒนากายของผู้ใหญ่) ผ่านการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิต ทั้งด้านหน้าที่การงาน ด้านสังคม ด้านชีวิตส่วนตัว ของกลุ่ม

ตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นชายอายุ 12-16 ปี จำนวน 724 คน คณะผู้วิจัย (ที่เปลี่ยนมาแล้วถึง 4 รุ่น) ทำการเก็บข้อมูลทุก ๆ 2 ปี ติดต่อกันยาวนานถึง 75 ปี จนกลุ่มตัวอย่างในปัจจุบันเหลือมีชีวิตอยู่เพียง 60 คนและทุกคนอายุเกิน 90 ปีแล้ว ผลสรุปของงานวิจัยระบุนิสัยแห่งความสุขที่แท้จริง 20 ประการได้แก่ 1) สำนึกบุญคุณคน 2) เลือกคบเพื่อนดี 3) เห็นอกเห็นใจคนอื่น 4) หมั่นเรียนรู้ 5) เป็นผู้แก้ปัญหาได้ 6) ทำในสิ่งที่เรารัก 7) อยู่กับปัจจุบัน 8) หัวเราะบ่อย ๆ 9) ให้อภัย 10) กล่าวขอบคุณเสมอ 11) สร้างความสัมพันธ์ลึกๆ 12) รักษาสัญญา 13) ทำสมาธิ 14) ตั้งมั่นในสิ่งที่กำลังทำ 15) มองโลกในแง่ดี 16) รักอย่างไม่มีเงื่อนไข 17) อายอ้อมแพ้ว 18) ทำดีที่สุดแล้วอย่ายึดติด 19) ดูแลตัวเอง และ 20) ตอบแทนสังคม

- สิ่งมหัศจรรย์จากภายนอกนั้นสลับซับซ้อน ในขณะที่ สิ่งมหัศจรรย์จากภายในนั้นเรียบง่าย
- สิ่งมหัศจรรย์จากภายนอกนั้นดูเป็นเรื่องพิเศษ ในขณะที่ สิ่งมหัศจรรย์จากภายในนั้นเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ
- สิ่งมหัศจรรย์จากภายนอกนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จริงเสื่อมไปตามกาลเวลา ในขณะที่ สิ่งมหัศจรรย์จากภายในนั้นเป็นสิ่งที่จริงยั่งยืน เป็นอกาลิโก

แม้ที่จริงแล้ว สิ่งมหัศจรรย์มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน ไม่จำเป็นต้องเพรียกหาจากภายนอก หากอยากมีชีวิตที่เป็นปกติสุขในโลกหลังโควิด ก็ลองค้นหา ความดี ความงาม และความจริง ผ่าน “7 สิ่งมหัศจรรย์จากภายใน” ของพวกเรานั้นเอง

การเริ่มต้นชีวิตใหม่หลังโควิด

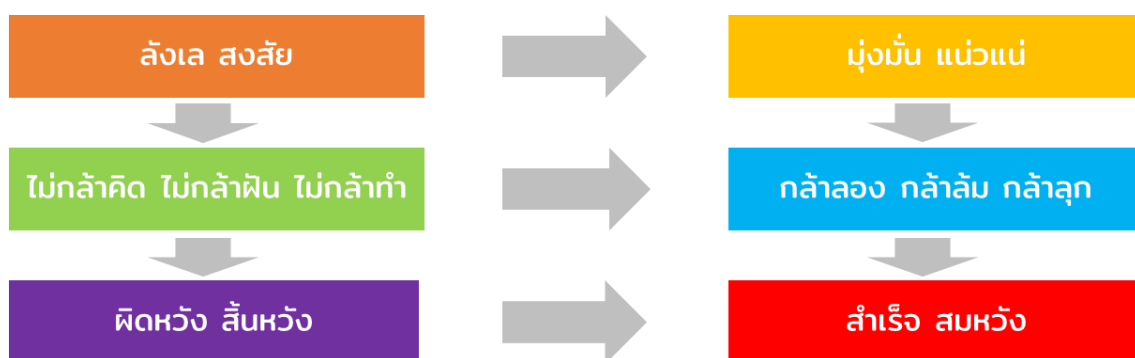
เราจะตั้งต้นชีวิตใหม่ ในสังคมหลังโควิด ได้อย่างไร

สังคมหลังโควิด มีระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง หลายคนพูดถึงการพัฒนาหรือการเพิ่มเติมทักษะเพื่อปรับเปลี่ยนตนเองให้สอดคล้องกับระบบนิเวศใหม่ แท้ที่จริงแล้ว ชีวิตใหม่ในสังคมหลังโควิด เริ่มต้นด้วยการมีหลักคิดที่ถูกต้อง (Right Mindset) แล้วค่อยตามมาด้วยการพัฒนาหรือการเพิ่มเติมทักษะ ไม่ว่าจะเป็นทักษะชีวิตและทักษะอาชีพก็ตาม

ทั้งนี้เพราะหลักคิดที่แตกต่าง จะนิยามความหมายของความสำเร็จและความหมายของความล้มเหลวที่แตกต่างไปอย่างสิ้นเชิง มิเพียงเท่านั้น หลักคิดที่แตกต่างยังกำหนดระดับของความมุ่งมั่น และความพยายามที่แตกต่างอีกด้วย

ในโลกก่อนโควิด ผู้คนจำนวนมากมีหลักคิดชีวิตเชิงลบ นั่นคือกลัวความล้มเหลว กลัวการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้เกิดความลังเลและสงสัย ซึ่งทำให้ไม่กล้าคิด ไม่กล้าฝัน ไม่กล้าทำ โดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ นานา นำพาไปสู่ความผิดหวังและสิ้นหวัง เกิดเป็น “วงจรอุบาทว์” (Vicious Circle) ในชีวิต

ในขณะที่ยังมีคนอีกจำนวนไม่น้อยที่มีหลักคิดชีวิตเชิงบวก กล่าวคือแทนที่จะมองความล้มเหลวเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ กลับมองความล้มเหลวเป็นสิ่งท้าทาย แทนที่จะกลัวความผิดพลาด กลับกลัวว่าจะเสียโอกาสจากการไม่ได้เผชิญกับสิ่งท้าทายนั้น คนที่มีหลักคิดชีวิตเชิงบวกจะมีความมุ่งมั่นและแน่วแน่ กล้าลอง กล้าล้ม กล้าลุก จนประสบผลสำเร็จและความสมหวัง เกิดเป็น “วงจรเสริมส่ง” (Virtuous Circle) ในชีวิต

การเปลี่ยนกระบวนทัศน์หลังโควิด

ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 เราได้เห็นการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตของผู้คนที่แตกต่างกัน Oxford Leadership ได้นำเสนอการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตของคนแต่ละกลุ่ม บางกลุ่มอยู่ใน Fear Zone บางกลุ่มอยู่ใน Learning Zone และบางกลุ่มอยู่ใน Growth Zone

กลุ่มคนที่ตื่นตระหนกและหวาดระแวงต่อเหตุการณ์ อยู่ใน **Fear Zone** มีลักษณะดังต่อไปนี้

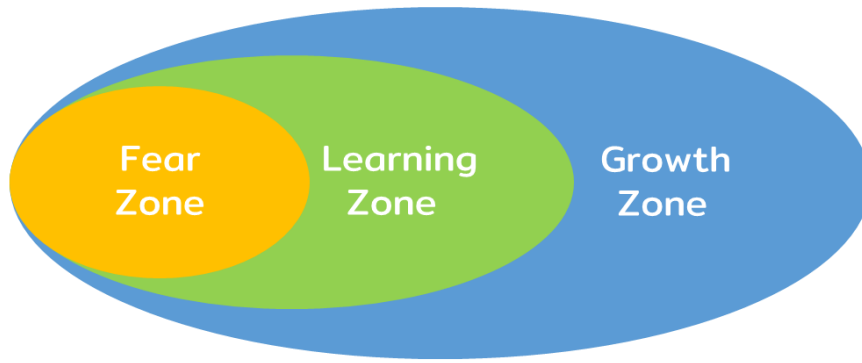
- ทำการกักตุนอาหารและเวชภัณฑ์ทั้ง ๆ ที่ไม่จำเป็น
- ไม่ให้ความสนใจกับข้อมูลที่ได้มา
- ส่งต่อข้อมูลทุกอย่างโดยไม่ตรวจสอบถึงความถูกต้อง
- พร่ำบ่นถึงความเลวร้ายของสถานการณ์
- พุดแต่ประเด็นปัญหาโดยไม่ช่วยคิดหาทางแก้ไข

กลุ่มคนที่เริ่มเข้าใจสถานการณ์โดยปรับตัวและเรียนรู้ อยู่ใน **Learning Zone** มีลักษณะดังต่อไปนี้

- ตั้งสติ ปรับตัวและทำในสิ่งที่ถูกต้อง
- ตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับและแบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์
- ปล่องวางในสิ่งที่ยอยู่นอกเหนือความควบคุม
- ตระหนักโดยไม่ตระหนกกับสถานการณ์

กลุ่มคนที่คิดในทางบวกและพร้อมเติบโตไปข้างหน้า อยู่ใน **Growth Zone** มีลักษณะดังต่อไปนี้

- มีความเข้าใจในสถานการณ์วิกฤต
- มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ยอมรับและปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
- มองหาโอกาสในวิกฤต
- เห็นแนวทางที่ตนสามารถทำประโยชน์ต่อสาธารณะได้

การตอบสนองต่อภาวะวิกฤตที่แตกต่างกัน

ในโลกหลังโควิด พวกเราอาจจะยังต้องเผชิญกับวิกฤต ความเสี่ยง และภัยคุกคามอีกมากมาย แม้ชีวิตเป็นสิ่งที่เลือกเกิดไม่ได้ เรามีสิทธิที่จะเลือกอยู่และใช้ชีวิตใน Fear Zone, Learning Zone หรือ Growth Zone แต่ที่สำคัญ เราทุกคนสามารถก้าวข้ามจาก Fear Zone ไปสู่ Learning Zone และ Growth Zone ได้ ก็ด้วยการมี The Right Mindset นั้นเอง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation

กระทรวงแห่งโอกาส
กระทรวงแห่งปัญญา
กระทรวงแห่งอนาคต